

**BAIGIAMŲJŲ DARBŲ VERTINIMO GAIRIŲ PRIEDAS
(SUSITARIMAI, PASTABOS)**

I. ŽODYNAS

ŽODŽIŲ REIKŠMĖS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<p><i>Esant apsuptyje žmonių, kurie vis kažko iš tavęs tikisi, nori, kad darytum tai, kas jiems atrodo geriausia, neleidžia tau atskleisti tikrojo savęs.</i></p> <p><i>Ir po kažkiek laiko tautai sužinojus, kad tai esąs Liudas Vasaris, visi jį ėmė peikti ir vadinti nedoru kunigu.</i></p> <p><i>Noras pritapti prie kitų, ar troškimas į kažką lygiuotis žlugdo mus kaip individualias asmenybes, o tai mus dar labiau graužia iš vidaus.</i></p>	–	<p>Įvardis <i>kažkas</i> pavartotas taisyklingai, savo reikšme (nėra iki galo aišku, ko žmonės tikisi; neapibrėžta, po kiek laiko tauta sužinojo apie Liudą Vasarį; nėra aišku, į ką trokštama lygiuotis).</p>
<p><i>Sutverti, sutvėrėjas, sutvėrimas</i></p>	–	<p>Žodžiai <i>sutverti</i> reikšme „sukurti“, <i>sutvėrėjas</i> reikšme „kūrėjas“, <i>sutvėrimas</i> reikšme „būtybė, padaras“ nelaikytini klaidomis.</p>

SKOLINIAI		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<p><i>Influenceris</i></p>	–	<p>Mokinių darbuose nelaikyti klaida.</p>

**II. GRAMATIKA
1. ŽODŽIŲ SANDARA**

PRIESAGOS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<p><i>Bohemistas, bohemietis, boheminkas</i></p>	–	<p>Pagrindinė norma būtų <i>boheminkas</i>, bet nė vienas iš nurodytų variantų apskritai nėra kodifikuotas, todėl nė vienas variantas nelaikytinas klaida.</p>
<p><i>Darbštingas, depresingas</i></p>	–	<p>Ne klaida (būdvardžių priesagos <i>-ingas</i> vediniai nusako ko nors turintį žmogų: <i>darbingas, laimingas</i>).</p>
<p><i>Mokyti(s), mokinti(s)</i> <i>Dalyti, dalinti</i></p>	–	<p><i>Mokyti(s)</i> – pagrindinis normos variantas, <i>mokinti(s)</i> – šalutinis normos variantas.</p>

		Formos <i>dalyti, dalinti</i> vertinamos kaip lygiaverčiai normos variantai. Mokinių darbuose visos šios formos vertintinos kaip tinkamos.
PRIEŠDĖLIAI		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Kūrinį taip pat galima sulyginti su A. Škėmos romanu „Balta drobulė“.</i>	–	LKŽ yra pakraštinė reikšmė „sustatyti, palyginti su kuo, norint nustatyti panašumą arba skirtumą“.
BAIGMENYS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Paties, pačio</i>	–	<i>Pačio</i> – šalutinis normos variantas, mokinių darbuose vertintinas kaip tinkamas.
<i>Personažė, maestrė, modelė</i>	–	Taisyklingai padarytos mot. giminės formos su galūne -ė.

2. GRAMATINĖS FORMOS

SANGRAŽINĖS FORMOS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<p>Taisyklės visada galima ir prisitaikyti sau.</p> <p>Jis užsiduoda daug klausimų pačiam sau, bet atsakymus į juos jis atranda vėliau.</p> <p>Žmonės tokį klausimą apie buvimą savimi kelia norėdami užsitikrinti sau laisvę arba bandydami apsisaugoti nuo pavojaus būti suvaržyti.</p> <p>Galiu teigti, kad jeigu Garšva pasidalintų savo problema su kitais nusiėmęs kaukę, jis susidėliotų sau gyvenimą visai kitaip.</p>	–	Sangražinė forma ir įvardis <i>savęs</i> , kai sangražos dalelytę dubliuoja įvardžio <i>savęs</i> linksniai arba prielinksninės konstrukcijos <i>su savim, tarp savęs</i> ir pan., nelaikoma klaida (šalutinis normos variantas). <i>Kalbos patarimai. Gramatinės formos ir jų vartojimas</i> , p. 36, 6 punktas.
DERINIMAS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<p>Romane minima rekolekcijos, skirtos pažinti save.</p> <p>Vienoje iš ištraukų aprašoma Vasario pirmosios pažintys su kunigystės keliu.</p> <p>Jų apranga, tvarkaraštis, visas gyvenimas yra apribota.</p>	–	Netaisyтина, kai bevardės ar vyriškosios giminės daugiskaitos formos vartojamos apibendrinamąja reikšme.

<p>Visi žmonės turi tam tikrų principų ir nuostatų, su kuriais jie gali būti kažkuo unikalūs.</p> <p>Taigi kunigų seminarija yra vieta, kurios tvarka ir mokymo būdas ne visiems yra savi ir priimtini.</p>		
ABSTRAKČIŲJŲ ŽODŽIŲ DAUGISKAITA		
Pavyzdžiai	Vertinimas	Pastabos
<p>Vaikų vaizduotės dažniausiai kupinos įvairių idėjų.</p> <p>Žmogus gali rinktis, ką nori studijuoti, kokį darbą rinktis, išreikšti savo nuomones.</p> <p>Skirtingi žmonės turi savus interesus bei požiūrius į pasaulį.</p> <p>Didelę įtaką mūsų gyvenime daro žmonės, ypač jų nuomonės ir kritikos.</p> <p>V. Mykolaičio-Putino romane „Altorių šešėly“ pagrindinis veikėjas Liudas Vasaris yra ribojamas seminarijos pažiūrų ir rutinų.</p> <p>Jis susiduria su savęs, kaip žmogaus, nuvertinimu, o jo apmąstymai eina į nežinias.</p> <p>Ypač paauglystėje mokiniai susiduria su tėvų ir mokytojų nesupratimais dėl visokių mažų dalykų: drabužių, išvaizdos ar interesų.</p>	<p>–</p>	<p>Mokymo procese akcentuoti, mokyti, kad kai abstraktusis daiktavardis reiškia neskaidomus (neskaičiuojamus) daiktus, vartojama vienaskaita.</p> <p>Abstraktų daugiskaita galima, kai abstraktus dalykas sukonkretėja ir gali būti skaidomas. Tai priklauso nuo konteksto, todėl griežtai atriboti avejus, kada pavartota daugiskaita yra klaida, kada ne, nėra lengva. Vengiant didelio subjektyvumo vertinant, sutarta baigiamuosiuose darbuose abstraktų daugiskaitos nelaikyti klaida.</p>

3. LINKSNIŲ VARTOJIMAS

KILMININKAS, GALININKAS		
Pavyzdžiai	Vertinimas	Pastabos
<p>Jis suteikia tvirtybę, stiprybę, laimę / tvirtybės, stiprybės, laimės.</p>	<p>–</p>	<p>Priklauso nuo rašančiojo traktuotės: kilmininku pabrėžiamas neapibrėžtas kiekis ar dalis, galininku – apibrėžtas kiekis ar visuma. Kalbos patarimai. Sintaksė: linksnių vartojimas, p. 26, 1.8.2.</p>
<p>Motina gali įkvėpti meilės / meilę mokslui.</p>	<p>–</p>	<p>Galimas tiek dalies kilmininkas (šiek tiek meilės), tiek galininkas</p>

		(apskritai įkvėpti tokį dalyką kaip meilę mokslui).
NAUDININKAS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Vaikas jaučia begalinę meilę ir stiprų ryšį savo mamai.</i>	gr	Taisyklinga – <i>jaučia ryšį su savo mama.</i>
<i>Tad dažnai aplinka kenkia savitumo išsaugojimui ir buvimas savimi tampa sunkiai pasiekiamas.</i>	–	Abstrakčių priesagos <i>-imas</i> daiktavardžių naudininkas klaida, kai reiškia tikslą. Čia nusakomas ne tikslas, o objektas.
GALININKAS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Kūrinyje rašoma, kad žmogus jau gimsta nuodėmėje ir kad visas nuodėmes atpirkti neįmanoma.</i> <i>Liudas nenori nuvilti tiek save, tiek aplinkinius.</i> <i>Garšva, kaip ir Vasaris, patiria sunkumus bandydamas išlikti savimi, bet Garšvai juos nugalėti nepavyksta.</i> <i>Sunku priimti kitus žmones bei juos suprasti, kai pats save suprasti ir priimti negali.</i> <i>Vasaris nori būti savimi, bet negali, nes yra spaudžiamas visuomenės ir negali kritikuoti kunigo gyvenimą.</i>	–	Galininkas, kai yra teigiama galininkinė bendratis, susijusi su neigiamuoju veiksmažodžiu, ne klaida (šalutinis normos variantas). <i>Kalbos patarimai. Sintaksė: linksnių vartojimas, p. 55, 1.2.2.</i>
<i>Taip pat individai patiria vidinius psichologinius apribojimus, abejones, kurios neleidžia atsiskleisti ir būti savimi.</i>	–	Nebūtinai dalies kilmininkas (šalutinis dėmuo apibrėžia, kokius apribojimus, abejones patiria individai).
ĮNAGININKAS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Istorija prasideda, kai vieną sekmadienio rytą ūkininkas pakeliui į bažnyčią nusprendžia atsikratyti šunimi.</i>	–	Galimi abu variantai – <i>atsikratyti šuns / šunimi.</i>
<i>Grotesku persmelktoje Savickio novelistikoje...</i>	–	Vartosenoje su dalyviu <i>persmelktas, -a</i> , vyrauja kilmininkas, bet pasitaiko ir įnagininko. Jis vertintinas kaip galimas (veiksmažiui reikšti). <i>Kalbos patarimai. Sintaksė: linksnių vartojimas, p. 75, 2.2.</i>
VIETININKAS		
<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>

<p>Kieno tarpe</p> <p>Jų tarpe ir lietuvių tautos giesmininkas, kėles lietuvių tautos savimone, Jonas Mačiulis-Maironis.</p>	–	„Kalbos patarimuose“ <i>kieno tarpe</i> vengtina, nelaikyti klaida mokinių darbuose. <i>Kalbos patarimai. Sintaksė: linksnių vartojimas</i> , p. 119, 2.
<p>Būtent šioje akimirkoje mokslininkui teko rinktis, ar paklusti bažnyčiai ar pasipriešinti.</p> <p>Naujausiuose laikuose, kai internetas ir elektroninės priemonės yra nepalyginamai pažangesnės už prietaisus praeituose šimtmečiuose, tūkstantmečiuose ir kasdien tobulėja vis labiau, savo nuomonės išreiškimas gali būti saugus ir anonimiškas.</p>	–	<i>Akimirkoje, naujausiuose laikuose</i> – galimi laiko vietininkai.
<p>Šiame kūrinyje pasakojama apie pagrindinio veikėjo kelią kunigystėje.</p>	–	Galimas veiklos srities vietininkas.
<p>Ši pasaulėžiūra ypač būdinga naujųjų laikų rašytojų kūriniuose.</p> <p>Modernizmo epochoje būdingas modernus požiūris į pasaulį ir laisvas minčių dėstymas.</p> <p>Autorius aprašė savitą požiūrį į miesto erdvę ir jos įtaką žmogaus gyvenime.</p>	–	Sakiniai, kuriuose objektas nekonkretizuojamas, o pasakomas laikotarpis, aplinka ar pan., kur būdingumas ar įtaka reiškiasi, netaisyti.

4. PRIELINKSNIŲ IR POLINKSNIŲ VARTOJIMAS

Pavyzdžiai	Vertinimas	Pastabos
Vaikui trūksta šilumos, meilės iš mamos .	–	Prielinksnis <i>iš</i> reiškia ir ko nors davėją, teikėją (pvz., <i>Iš jo visko galima laukti</i>).
Motina nuo didelės meilės apalpo.	–	Vidinei priežasčiai reikšti vartotinas prielinksnis <i>iš</i> (<i>iš meilės apalpo, iš gėdos nuraudo</i>), prielinksnis <i>nuo</i> – vengtinas. Mokymo procese reikia į tai atkreipti dėmesį, baigiamuosiuose darbuose nelaikyti klaida. <i>Kalbos patarimai. Sintaksė: prielinksnių ir polinksnių vartojimas</i> , p. 54, 3.2.
Skleidė tikėjimą per knygas, meną .	–	Būdai su tarpinio objekto atspalviu reikšti prielinksnis <i>per</i> – šalutinis normos variantas, pirmenybė teikiama įnagininkui.

		<i>Kalbos patarimai. Sintaksė: prielinksnių ir polinksnių vartojimas, p. 70, 3.2.</i>
<i>Atskleidžia stiprų ryšį tarp sūnaus ir motinos.</i>	–	Prielinksnis <i>tarp</i> vartojamas objektų tarpusavio santykiams reikšti.
<i>Jie nuėjo link miško. Jie nuėjo miško link. Todėl eidami keliu link kunigo nedrįso mąstyti apie žmogaus ir Dievo santykius.</i>	–	<i>Link</i> gali būti vartojamas kaip prielinksnis ir kaip polinksnis. <i>Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 2. Prielinksnių ir polinksnių vartojimas, p. 52.</i>

5. SAKINIO DALIŲ IR SAKINIŲ JUNGIMAS

<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Tuo tarpu J. Biliūno novelėse „Ubagas“ ir „Lazda“ jaunoji karta nėra tokia galinga.</i>	–	Junginys <i>tuo tarpu</i> priešinamajam gretinimui reikšti „Kalbos patarimuose“ įvertintas kaip vengtinas, Konsultacijų banke teikiama ir pastaba, kad yra kalbininkų, abejojančių dėl tokio vertinimo, taigi mokinių darbuose jis turi būti vertinamas kaip normalus.

III. SKYRYBA

<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Apibendrinant, buvimas savimi skamba paprastai, bet ir komplikuoti. Trumpai apibendrinant, tokių asmenų gyvenimas nedaug pakito.</i>	–	Padalyvio forma <i>apibendrinant</i> gali būti laikoma įterpiniu. Kitais atvejais žodžio <i>apibendrinti</i> formą reikia derinti: <i>Apibendrindama</i> (ne <i>Apibendrinant</i>) <i>galiu teigti, kad būti savimi yra sudėtinga.</i>

IV. STILIUS

<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Vertinimas</i>	<i>Pastabos</i>
<i>Rašytojas pasižymi simbolistika. Pretendentas pasižymi loginiu mąstymu, greita reakcija.</i>	–	Nelaikyti stiliaus trūkumu
<i>Marius Burokas, lietuvių rašytojas, poetas.</i>	–	Nelaikyti stiliaus trūkumu (rašytojas vartosenoje turi ir prozininko reikšmę)
<i>Patyręs didžiausius sunkumus ir susidūręs su žiauriomis patirtimis B. Sruoga neprarado žmogiškumo.</i>	–	Nelaikyti stiliaus trūkumu (pasakyti dalykai šiek tiek skiriasi)

<i>Putino romane „Altorių šešėly“ lyrinis subjektas, vardu Liudas Vasaris, nuo mažų dienų įstoja į kunigų seminariją.</i>	–	Fakto klaidos, ne stiliaus trūkumas.
Po dviejų metų kančių koncentracijos stovykloje Balys Sruoga parašo memuaralinį romaną.	–	Dvi gramatikos klaidos, ne stiliaus trūkumai.
Mamatės santykis vaikams yra nuoširdus.	–	Gramatikos klaida, ne stiliaus trūkumas.
J. T. Vaižganto apysakoje „Dėdės ir dėdienės“ pasakojama liūdna meilės istorija.	–	Rašybos klaida, ne stiliaus trūkumas.